

ÄÄNENERISTYS PUUTALOSSA

Tero Lahtela
Mikko Kylliäinen
Jesse Lietzén
Ville Kovalainen
Lauri Talus

2021

PUUINFO

ALKUSANAT

Aänenieristys puutalossa -ohjeeseen on koottu puurakennuksen äänenieristävyyden suunnittelussa tarvittava keskeinen tieto. Tarkoituksena on antaa käytännönläheisiä ohjeita äänenieristävyyden suunnitteluun ja havainnollistaa puurakenteisten rakennusosien akustista toimintaa. Ohjeessa käsitellään nykyisin käytössä olevia puurakennusten rakennusjärjestelmiä niin rankarakenteiden kuin massiivipuurakenteiden näkökulmasta. Ohje sisältää 1.1.2018 voimaan astuneen ympäristöministeriön asetuksen 796/2017 määräykset rakennuksen ääniympäristöstä sekä 1.4.2019 voimaan astuneessa ympäristöministeriön asetuksessa 360/2019 esitetyt muutokset.

Äänenieristys puutalossa -ohje on tarkoitettu arkkitehti-, rakenne- ja talotekniikkasuunnittelijoille suunnittelun apuvälineeksi, jolla ohjataan oikeanlaisten suunnitteluratkaisujen käyttöön jo esisuunnitteluvaiheessa. Tällä vähennetään uudelleensuunnittelua myöhemmissä vaiheissa ja poistetaan rakennusvirheitä. Äänenieristys puutalossa -ohje soveltuu hyvin myös opetusmateriaalina käytettäväksi alan oppilaitoksissa.

Tässä teoksessa rakennusosien yhteydessä esitetyt äänenieristävyyden lukuarvot ovat suuntaa-antavia ja laskennallisia eikä niitä täten voida sellaisenaan käyttää suunnitelmissa. Tämä johtuu siitä, että yksittäisen rakennusosan äänenieristävyyden lukuarvot eivät yksin kerro tilojen välisestä äänenieristävyydestä, koska rakenteelliset sivutiesiirtymät vaikuttavat äänenieristävyyteen merkittävästi. Sivutiesiirtymien vaikutus korostuu erityisesti puurakentamisessa, koska puurakennusjärjestelmiä on paljon ja jokaisessa niistä käytetään erilaisia rakennusosien liittymiä ja liitoselimä. Edellisistä johtuen rakennuskohteen lopulliset suunnitteluratkaisut määritellään aina yhteistyössä akustiikkasuunnittelijoiden kanssa. Akustiikkasuunnittelija tulisi olla mukana kohteen suunnittelussa jo hyvin varhaisessa vaiheessa.

Tämän teoksen käsikirjoituksen on laatinut rakennusinsinööri Tero Lahtela. Teoksen tarkastuksen ja siinä esitetyt rakennusosien äänenieristävyyden laskennalliset tarkastelut on tehnyt TkT Mikko Kylliäinen, DI Jesse Lietzén, DI Ville Kovalainen ja TkK Lauri Talus. Työn on rahoittanut Rakennustuotteiden Laatu Säätiö sr sekä ympäristöministeriö. Parhaat kiitokset kaikille hankkeeseen osallistuneille ja sitä edistäneille.

Helsingissä toukokuussa 2021

Anu Turunen

projektipäällikkö, Puuinfo

Julkaisija ja kustantaja

Puuinfo Oy, Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki
p. 010 212 7670, info@puuinfo.fi

Käsikirjoitus ja piirrokset

Insinööritoimisto Lahtela Oy

Tarkastus ja laskelmat

A-Insinöörit Suunnittelu Oy

Taitto

Punamusta Oy, Sisältö- ja suunnittelupalvelut,
Eira Rantanen

Painopaikka

Punamusta Oy

SISÄLLYS

ALKUSANAT	1
SISÄLLYS.....	2
MÄÄRITELMIÄ	4
1 AKUSTIIKAN KÄSITTEITÄ	6
1.1 ÄÄNI.....	6
1.2 ÄÄNENPAINETASO.....	8
1.3 ÄÄNENTAAJUUS	8
1.4 KOINSIDENSIN RAJATAAJUUS.....	10
1.5 OMINAISTAAJUUS.....	11
1.6 RESONANSSI-ILMIÖ	11
1.7 LEIKKAUSAALTOJEN RAJATAAJUUS.....	12
2 ÄÄNENERISTÄVYYS.....	13
2.1 ILMÄÄNENERISTÄVYYS	13
2.2 RAKENNUSOSAN ILMATIIVIYS	14
2.3 TILOJEN VÄLISEN ILMÄÄNENERISTÄVYYDEN MITTAAMINEN.....	15
2.4 ILMÄÄNENERISTÄVYYDEN MITTAUSTULOSTEN TULKINTA.....	15
2.5 VÄLIPOHJAN ASKELÄÄNENERISTÄVYYS	17
2.6 VÄLIPOHJAN ASKELÄÄNENERISTÄVYYDEN MITTAAMINEN.....	17
2.7 ASKELÄÄNENERISTÄVYYDEN MITTAUSTULOSTEN TULKINTA	18
3 RAKENNUSOSIEN AKUSTINEN TOIMINTA	20
3.1 YKSINKERTAINEN RAKENNE.....	20
3.2 YKSINKERTAISEN RAKENTEEN ILMÄÄNENERISTÄVYYS	20
3.3 YKSINKERTAISEN RAKENTEEN ASKELÄÄNENERISTÄVYYS	21
3.4 KAKSINKERTAINEN RAKENNE	23
3.5 KAKSINKERTAISEN SEINÄN ILMÄÄNENERISTÄVYYS	23
3.5.1 Seinän levyjen vaikutus ilmääneneristävyteen	23
3.5.2 Kaksinkertaisen rankaseinän ohjauspuiden vaikutus ilmääneneristävyteen	31
3.5.3 Seinän ontelon täytteen vaikutus ilmääneneristävyteen.....	31
3.5.4 Seinän ontelon paksuuden vaikutus ilmääneneristävyteen.....	31
3.5.5 Kaksoisrunkoseinän runkopuoliskojen kytkentä (taulukot 5 ja 6 ovat tulossa)	31
3.6 KAKSINKERTAISEN VÄLIPOHJAN ASKELÄÄNENERISTÄVYYS.....	37
3.6.1 Jousirankakaton vaikutus askelääneristävyteen.....	38
3.6.2 Kelluvan lattian vaikutus askelääneristävyteen	40
3.6.3 Kiinteän pintalattian vaikutus askelääneristävyteen.....	40
3.6.4 Lattiapinnoitteen vaikutus askelääneristävyteen	42
3.6.5 Väliohjan rungon jäykkyyden vaikutus ilma- ja askelääneristävyteen	48
3.6.6 Palkkirakenteisen väliohjan ontelon vaikutus ilma- ja askelääneristävyteen	48
3.6.7 Asennuslattian vaikutus askelääneristävyteen	49
3.7 TILAELEMENTTIEN VÄLIPOHJAT	51
3.7.1 Lattiarakenteen vaikutus ilma- ja askelääneristävyteen.....	51
3.7.2 Kattorakenteen vaikutus ilma- ja askelääneristävyteen	51
3.7.3 Väliohjan ontelon vaikutus ilma- ja askelääneristävyteen.....	51

4	RAKENTEELLISET SIVUTIESIIRTYMÄT	55
5	MÄÄRÄYKSET JA OHJEET TILOJEN VÄLISELLE ÄÄNENERISTYKSELLE	60
5.1	PÄÄKÄYTTÖTARKOITUKSEN MUKAISTEN TILOJEN ÄÄNENERISTÄVYYS.....	60
5.2	MUIDEN TILOJEN ÄÄNENERISTÄVYYS.....	60
5.3	PARVEKKEET, VIHERRUONEET JA KATTOTERASSIT	60
6	TALOTEKNISTEN LAITTEIDEN AIHEUTTAMA MELU JA TÄRINÄ.....	66
6.1	LAITTEIDEN OMINAISUUDET	68
6.2	VAAKASUUNTAISET VIEMÄRIT.....	68
6.3	PYSTYSUUNTAISET VIEMÄRIT	75
6.4	KÄYTTÖVESI- JA LÄMMÖNJAKOJÄRJESTELMÄ.....	77
6.5	ILMANVAIHTOJÄRJESTELMÄ	77
6.6	ILMALÄMPÖPUMPPU	80
6.7	LÄPIVIENNIT	80
6.8	HISSI.....	80
7	ULOSKÄYTVÄ.....	83
7.1	HUONEISTON OVI.....	83
7.2	PORTAAT JA TASANTEET.....	83
8	ULKOVAIPAN ÄÄNENERISTÄVYYS	85
8.1	OHJEARVOT ULKOVAIPAN ÄÄNENERISTÄVYYDELLE	85
8.2	ULKOVAIPAN ÄÄNENERISTÄVYYDEN MÄÄRITTÄMINEN	86
8.3	ULKOSEINÄN ÄÄNENERISTÄVYYS	86
8.4	YLÄPOHJAN ÄÄNENERISTÄVYYS.....	88
8.5	IKKUNOIDEN ÄÄNENERISTÄVYYS	89
8.6	PARVEKE- JA TERASSINOVIEEN ÄÄNENERISTÄVYYS.....	89
8.7	MUUT KEINOT ULKOISEN MELUN HALLINTAAN	89
8.8	MAALIIKENTEEN AIHEUTTAMA TÄRINÄ JA RUNKOMELU	89
9	TILAN HUONEAKUSTIIKKA	91
9.1	HUONEAKUSTIIKAN MERKITYS.....	91
9.2	TILAN HUONEAKUSTIIKAN VAIKUTUS KOETTUUN ÄÄNENERISTÄVYYTEEN	91
9.3	ABSORPTIOMATERIAALIT	91
9.4	JÄLKIKAIUNTA-AIKA JA PUHEENSIIRTOINDEKSI	93
10	KORJAUSRAKENTAMINEN	95
10.1	MÄÄRÄYKSET	95
10.2	PUURAKENTEISET JULKISIVUELEMENTIT	95
10.3	PUURAKENTEINEN LISÄKERROS	95
10.4	VÄLISEINÄN ÄÄNENERISTÄVYYDEN PARANTAMINEN	95
LISÄTIETOA.....		98
	MÄÄRÄYKSET JA SUOSITUKSET	98
	YLEISTEOKSIA.....	98
	TUTKIMUSKIRJALLISUUTTA.....	98
LIITE 1	Rakennetyypit	101
LIITE 2	Rakennedetaljit.....	134

MÄÄRITELMIÄ

Tässä esitetään akustiikkaan liittyviä määritelmiä. Lisää akustiseen suunnitteluun liittyviä määritelmiä esitetään ympäristöministeriön ohjeessa Ääniympäristö.

ABSORPTIOALA

Absorptioala on tilan ääntä absorboivien pintojen pinta-ala kerrottuna pintojen absorptiosuhteella.

ABSORPTIOSUHDE

Pinnan absorboiman ja siihen kohdistuvan äänitehon suhde. Absorptiosuhde voi saada lukuarvon nolasta yhteen siten, että absorptiosuhde on 0 äänen heijastuessa pinnasta täysin ja 1 äänen absorboituessa pintaan täysin.

ASKELÄÄNI

Muihin tiloihin kuuluva runkoääni, jonka aiheuttaa esimerkiksi kulkeminen lattialla tai portaissa, esineiden putoaminen, huonekalujen siirtely tai tavarankuljetus.

ASKELÄÄNENERISTYS

Rakennusosan, rakennusosien muodostaman kokonaisuuden tai materiaalin kyky eristää lattiarakenteeseen kohdistetun askelten ääntä tai esineen putoamista muistuttavan iskun vaikutuksesta leviävää ääntä.

ASKELÄÄNITASOLUKU $L'_{nt,w} + C_{1,50-2500}$ [dB]

Askeläänitasoluku, jossa on mukana spektripainotusermi (SFS-EN ISO 717-2).

DESIBELI [dB]

Äänenvoimakkuutta kuvaava suhdeluku. Desibeliasteikko on logaritminen ja se yhdistää äänenpaineen suhteelliset muutokset kuulon vasteeseen.

ENIMMÄISÄÄNITASO $L_{AFmax,T}$ [dB]

Tarkasteluajanjaksona T esiintynyt voimakkuudeltaan suurin äänitaso määritellyllä aikapainotuksella F (fast) ja A -taajuuspainotuksella. Enimmäisäänitasoon sisältyy koko mitattava taajuusalue 20...20 000 Hz. Mittalukua $L_{AFmax,T}$ sovelletaan taloteknisten laitteiden akustisessa suunnittelussa ja vaatimusten todentamisessa.

ILMAÄÄNI

Äänilähteestä ympäristöön ilman välityksellä leviävä ääni, kuten puhe, musiikki, äänentoistolaitteiden ääni tai erilaisten taloteknisten laitteiden aiheuttama ääni.

ILMAÄÄNENERISTYS

Rakennusosan, rakennusosien muodostaman kokonaisuuden tai materiaalin kyky eristää äänilähteestä ympäristöön ilman välityksellä leviävää ääntä.

ILMAÄÄNENERISTÄVYYS R [dB]

Ilmaääneneristävyys ilmaisee tietyllä taajuuskaistalla tilasta toiseen tai rakennusosan kautta sen toiselle puolelle siirtyneen äänitehon suhteessa rakennusosan kohdanneeseen äänitehoon.

ILMAÄÄNENERISTYSLUKU R_w [dB]

Taajuuskaistoittain taajuusalueella 100...3150 Hz mitatuista tai mallinnetuista ilmaääneneristävyyksistä R laskettu mittasuure (SFS-EN ISO 717-1).

IMPULSSIMAINEN MELU

Melu on impulssimaista, jos siinä on kuulohavainnoin erotettavissa olevia melun haitallisuutta lisääviä lyhytkestoisia ja useasti päivittäin yöaikaan toistuvia ääniä.

JATKUVA LAAJAKAISTAINEN ÄÄNI

Jatkuva keskeytymätön tai toistuva ääni, joka sisältää paljon taajuuksia laajajakaistalla taajuusalueella. Tällaista ääntä voi syntyä esimerkiksi poistoilmalaitteesta tai lämpöpattereista.

JÄLKIKAIUNTA-AIKA T [s]

Aika, jonka kuluessa äänilähteen huoneeseen tuottama äänenpainetaso äänilähteen vaiettua alenee 60 dB. Jälkikaiunta-ajat esitetään tavallisesti taajuuskaistoittain. Jälkikaiunta-ajan vaatimuksella tarkoitetaan pisintä oktaavikaistoilla 250 Hz, 500 Hz, 1000 Hz ja 2000 Hz esiintyvää jälkikaiunta-aikaa normaalisti kalustetussa huoneessa.

KAPEAKAISTAINEN MELU

Melu on kapeakaistaista, jos siinä on kuulohavainnoin erotettavissa olevia melun haitallisuutta lisääviä vinkuvia, ulisevia tai sireenimäisiä ominaisuuksia. Äänen kapeakaistaista ei voida arvioida, jos tiedot ovat käytettävissä vain oktaavikaistoittain ja lähtökohtaisesti ne tulisi olla käytettävissä vähintään kolmasosaoktaavikaistoittain.

KESKIÄÄNITASO $L_{Aeq,T}$ [dB]

A -painotetun äänenpaineen keskimääräistä tehollisarvoa määritellyllä aikavälillä T vastaava äänitaso.

KOINSIDENSSI

Koinsidenssi on ilmiö, jossa levyn pintaan tietyssä kulmassa osuvan ääniaaltorintaman aiheuttama värähtely levyssä on aallonpituudeltaan samanlainen kuin ääniaaltorintaman levyn suuntaisen komponentin aallonpituus. Koinsidenssi-ilmiö on voimakkaimmillaan levyille ominaisella koinsidenssin rajataajuudella f_c .

PIENITAAJUINEN MELU

Pienitaajuusella melulla tarkoitetaan tässä ohjeessa taajuusalueella 20...200 Hz esiintyvää melua.

PUHEENEROTETTAVUUS

Puheen selvyttä tilassa kuulijan kannalta kuvaava subjektiivinen käsite. Puheenerotettavuus on täydellinen, jos keskimäärin 100 % puhutuista sanoista kuullaan oikein.

PUHEENPEITTO

Puheäänen selvytyden vähenemistä tilassa kuulijan kannalta kuvaava käsite. Puheenpeitto on täydellinen, jos puheenerotettavuus häviää. Puheenpeittoa toteutetaan puheenpeittojärjestelmällä, johon ei sovelleta talotekniselle järjestelmälle asetettuja vaatimuksia.

PUHEENSIIRTOINDEKSI S_{T1}

Mittalaitteella mitattavissa tai laskennallisesti arvioitavissa oleva mittaluku, joka kuvaa huonetilan puheenerotettavuutta ja ottaa huomioon tilan kaiun, taustäänitason puhetta peittävän vaikutuksen ja puheen äänivoimakkuuden. Puheensirtoindeksin arvo 0 tarkoittaa, että tilassa satunnaisesti luetelluista tavuista ei yhdestäkään saada selvää ja arvo 1, että jokaisesta tavusta saadaan selvää.

RUNKOÄÄNI

Rakenteesta tai muussa kiinteästä kappaleesta etenevä mekaaninen värähtely, joka aiheuttaa ilmaaääntä.

SPEKTRIPAINOTUSERMI C

Spektripainotusermi C ottaa huomioon raideliikenne- ja lentomelun puheäänestä poikkeavan luonteen. Ilmaääneneristyslukua $R_w + C$ käytetään rakennuksen ulkovaipan ääneneristävyyden mitoittamiseen raideliikenne- ja lentomelua vastaan (SFS-EN ISO 717-1).

SPEKTRIPAINOTUSERMI C_{tr}

Spektripainotusermi C_{tr} ottaa huomioon tieliikennemelun puheäänestä poikkeavan luonteen. Ilmaääneneristyslukua $R_w + C_{tr}$ käytetään rakennuksen ulkovaipan ääneneristävyyden mitoittamiseen tieliikennemelua vastaan (SFS-EN ISO 717-1).

SPEKTRIPAINOTUSERMI $C_{1,50-2500}$

Spektripainotusermi $C_{1,50-2500}$ laajentaa askelääneneristävyyden mitattavaa taajuusalueetta taajuuskaistoille 50 Hz, 60 Hz ja 80 Hz sekä ottaa huomioon yksittäisillä taajuuskaistoilla koko taajuusalueella esiintyvät suuret poikkeamat vertailukäyrästä. Spektripainotusermi otetaan huomioon vain silloin, kun sen arvo on suurempi kuin nolla (SFS-EN ISO 717-2).

STANDARDISOITU ASKELÄÄNITASO L'_{nt} [dB]

Standardisoitu askeläänitaso kuvaa tietyllä taajuuskaistalla askeläänikojeella tuotetun äänen voimakkuutta toisessa tilassa, jonka jälkikaiunta-aika on 0,5 s (SFS-EN 16283-2).

STANDARDISOITU ASKELÄÄNITASOLUKU $L'_{nt,w}$ [dB]

Standardisoitu askeläänitasoluku kuvaa askeläänikojeella tuotetun äänen voimakkuutta toisessa tilassa, jonka jälkikaiunta-aika on 0,5 s. Askeläänitasoluku lasketaan taajuusalueella 100...3150 Hz mitatuista askeläänitasoista L'_{nt} (SFS-EN ISO 717-2).

STANDARDISOITU ÄÄNITASOERO D_{nt} [dB]

Standardisoitu äänitasoero ilmaisee lähetyshuoneessa mitatun äänenpainetaso ja vastaanottohuoneessa mitatun äänenpainetasoeron tietyllä taajuuskaistalla, kun vastaanottohuoneen jälkikaiunta-aika on 0,5 s (SFS-EN ISO 16283-1).

STANDARDISOITU ÄÄNITASOEROLUKU $D_{nt,w}$ [dB]

Taajuuskaistoittain taajuusalueella 100...3150 Hz mitatuista tai mallinnetuista äänitasoeroista D_{nt} laskettu mittasuure (SFS-EN ISO 717-1).

TAAJUUS [Hz]

Taajuus vastaa kuultavan äänen korkeutta. Äänen taajuus riippuu ilmamolekyylien värähtelyn nopeudesta ja sitä mitataan värähtelysyklien määränä sekunnissa eli hertseinä [Hz]. Ihmisen kuulon kannalta keskeinen taajuusalue on 20...20 000 Hz. Taajuutta tarkastellaan usein taajuuskaistoina.

TAAJUUSKAISTA

Tarkasteltava äänen taajuusjakauma voidaan jakaa pienempiin osiin eli taajuuskaistoihin. Tavallisesti käytetään oktaavikaistoja ja kolmannesoktaavikaistoja. Kun äänen korkeus kasvaa oktaavin, sen taajuus kaksinkertaistuu. Taloteknisten laitteiden äänitehotaso sekä rakennusmateriaalien absorptiosuhteet ja tilan jälkikaiunta-aika ilmoitetaan tavallisesti oktaavikaistoittain. Kolmannesoktaavikaistoittain ilmoitetaan ilmaääneneristävyyden, standardisoitun äänitasoero ja standardisoitun askeläänitaso.

TÄRINÄ

Haitalliseksi koettu rakenteen tai rakennusosan värähtely, joka havaitaan tuntoaistin kautta.

ULKOVAIPAN ÄÄNENERISTYS ΔL_A [dB]

Ulko- ja sisätilan A-äänitasojen erotus. Kaavamääräyksenä, kaavamerkintänä tai lupaehtona asetettu lukuarvo.

ÄÄNI

Kimmoisassa väliaineessa vallitseva painevaihtelu, jonka taajuus on kuuloalueella. Ääni syntyy tavallisesti pinnan värähtelystä, joka aiheuttaa painevaihtelun ilmaan. Ääni etenevä väliaineessa ääniaaltoina ja sitä voidaan kuvata äänenpaineen tai äänitehon avulla.

ÄÄNIOLOSUHDE

Tilan akustinen ominaisuus, kuten jälkikaiunta-aika, taustamelu tai puheenerotettavuus.

ÄÄNENPAINETASO L_p [dB]

Äänenpainetaso on hetkellisen äänen kokonaispaineen mitta tarkastelupisteessä.

ÄÄNITASO L_A [dB]

Eri taajuuskaistoilla mitatut A-painotetut äänenpainetasot summaava yksilukuarvo.

ÄÄNITEHOTASO L_w [dB]

Äänitehotaso on äänilähteen säteilemän hetkellisen äänienergian mitta aikayksikössä.